

### **Tema nr. 3\_Principiile fundamentale ale Dreptului Internațional**

#### **1.Planul :**

1. Definiția principiilor fundamentale ale dreptului internațional.
2. Codificarea principiilor fundamentale ale dreptului internațional.
3. Conținutul principiilor fundamentale ale dreptului internațional.

#### **2. Bibliografie :**

1. Andronovici C. , **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. “Graphix”, Iași, 1993.
2. Alland Denis, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, Ed. PUF, Paris 2000.
3. Balan Oleg, Serbenco Eduard, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 1, Chișinău 2001.
4. Balan Oleg, Burian Alexandru, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 2, Chișinău 2001.
5. Бежашев К. А., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПУБЛИЧНОЕ ПРАВО**, Учебник, Проспект, Москва 2004.
6. Блатова Н. Т. , **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО В ДОКУМЕНТАХ**, Москва 1982.
7. Bolitineanu Alexandru, Năstase Adrian, Aurescu B., **DREPT INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN**, Ed. ALL BECK, 2-a ed. București 2000.
8. Combacau Jean, Sur Serge, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, 3-e ed., MONTCHRESTIEN, Paris 1997.
9. Carreau Dominique, **DROIT INTERNATIONAL**, 6-e ed., PEDONE, 1999.
10. Crețu Vasile, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, București 2001.
11. Diaconu Ion, **CURS DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Șansa, București 1993/1997.
12. Diaconu Ion, **TRATAT DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, 1 volum, Ed. “Lumina Lex”, București 2002.
13. Dupuy Pierre-Marie, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, 4-e ed., DALLOZ, 1998.
14. Dupuy Pierre-Marie, **LES GRFANDS TEXTES DE DROIT INTERNATIONAL**, 2-e ed., Paris 2000.
15. Frangi Marc, Schulz Patrick, **DROIT DES RELATIONS INTERNATIONALES**, Ed. DALLOZ, 1995.
16. Ecobescu Nicolae, Duculescu Victor, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, vol. 1, Ed. “Hyperion”, București 1993.
17. Geamănu Grigore, **DREPT INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN**, Ed. didactică și pedagogică, București 1975/1981, 2 volume.
18. Herchi Ș. **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ediția a II-a, Ed. Convex, Oradea 2000.
19. Колосов И.М., Кривчикова Э.С., 3 тома, **ДЕЙСТВУЮЩЕЕ МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Москва 1997.
20. Колосов И.М., Кривчикова Э.С., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Международные отношения, Москва 2003.
21. Кузнецов В. И., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Учебник, Москва, Юристь 2001.
22. Лукашук И.И., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Общая часть, особенная часть, Москва 1997.

23. Mazilu Dumitru, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Lumina LEX, București 2001.
24. Miga-Beșteliu Raluca, **DREPT INTERNAȚIONAL – INTRODUCERE ÎN DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. ALL, București 1997.
25. Mazilu Dumitru, **DREPTUL PĂCII. TRATAT**, Ed. All Beck, București 1999
26. Mihăilă Marian, **ELEMENTE DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC ȘI PRIVAT**, Ed. All Beck, București 2001.
27. Năstase A., Aurescu B., Jura C., **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC – SINTEZE PENTRU EXAMINE**, Ed. All Beck, București 2002.
28. Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Alain Pellet, **DROIT INTERNATIONAL PUBLIC**, Ed. L.G.D.J., Paris 1999.
29. Niciu Marțian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Chemarea, Iași, 2 volume 1993 /1997.
30. Niciu Marțian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. SERVOSAT, Arad, 2001.
31. Niciu Marțian, **CULEGERE DE DOCUMENTE DE DREPT INTERNAȚIONAL**, 2 volume, Ed. Lumina LEX, 1997.
32. Панов В.П., Филимонова М.В., Шульга С.В., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО В СХЕМАХ И ТАБЛИЦАХ**, Учебное пособие, Москва 1997.
33. Панов В. П., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Москва 1997.
34. Popescu Dumitra, Năstase Andrian, **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, București 1997.
35. Popescu Dumitra, Năstase Adrian, Coman F., **DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Casa de editură și presă “Șansa”, București 1994, revăzută și adăugită în 1997.
36. Preda-Mătășaru Aurel, **TRATAT DE DREPT INTERNAȚIONAL PUBLIC**, Ed. Lumina LEX, București 2002.
37. Rousseau Charle, **DROIT INTERNATIONAL**, 10-e ed., DALLOZ, 1984.
38. **TRATATE INTERNAȚIONALE**, Monitorul Oficial, Vol. 1-23.
39. Ушаков Н. А., **МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО**, Учебник, Юристь, Москва 2003
40. Черниченко С. В., **ТЕОРИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВО**, том.2, Москва 1999

### **Tratate internaționale:**

1. Pactul Societății Națiunilor 1919
2. Pactul Briand –Kellog privind renunțarea la război în calitate de instrument al politicii naționale a statelor 1928
3. Carta ONU 1945
4. Actul final al CSCE 1975
4. Carta de la Paris pentru o nouă Europă 1990
5. Rezoluția Adunării Generale a ONU „Declarația privind acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale” 1960
6. Rezoluția Adunării Generale a ONU „Determinarea agresiunii” 1974
7. Declarația privind principiile dreptului internațional 1970
8. Convenția de la Manila privind soluționarea pașnică a diferendelor internaționale.
9. Bilul Internațional al Drepturilor Omului (5) etc.

### **3. Teze (repere de conținut):**

#### **1. Definiția principiilor fundamentale ale dreptului internațional**

Principiile fundamentale ale D.I.P. sunt principii cu un grad maxim de abstractizare și generalizare cu aplicare universală și având valoare imperativă, ele aparând valorile fundamentale ale relațiilor dintre subiectele D.I.P.

Caracteristici:

- Universalitate -; se adresează tuturor raporturilor de D.I.P.
- Gradul mare de abstractizare și generalizare
- Interdependența dintre aceste principii
- Apara valorile fundamentale, având o importanță deosebită pentru omenire

Nu există nici o ierarhizare între principiile D.I.P.

#### **2. Codificarea principiilor fundamentale ale dreptului internațional**

Principiile D.I.P. n-au fost pe deplin codificate, au existat încercări (Charta O.N.U.; Declarația Adunării Generale a O.N.U. asupra principiilor de drept internațional cu privire la relațiile prietenesti și de colaborare între state în conformitate cu Charta O.N.U., adoptată prin Rezoluția 2625 / 1970; Charta Drepturilor și Indatoririlor pentru securitate și Cooperare în Europa, Paris 1990)

Declarația din 1970 enumera 7 principii fundamentale:

1. Principiul egalității suverane a statelor
2. Principiul autodeterminării
3. Principiul neamestecului în treburile interne ale altor state
4. Principiul nerecurgerii la forță sau la amenințarea cu forță
5. Principiul rezolvării prin mijloace pașnice a diferendelor internaționale
6. Principiul cooperării între state
7. Principiul îndeplinirii cu bună-credință a obligațiilor internaționale asumate în Charta O.N.U.

Actul final de la Helsinki 1975 mai adaugă 3 principii:

8. Principiul inviolabilității frontierelor
9. Principiul integrității teritoriale a statelor
10. Principiul respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale

#### **3. Conținutul principiilor fundamentale ale dreptului internațional**

##### **1. Principiul egalității suverane a statelor**

Principiul egalității statelor -; o seamă de drepturi și obligații care revin statelor conform acestui principiu

Drepturi:

- dreptul la personalitate juridică internațională a statelor
- dreptul de a se respecta integritatea teritorială a statelor și la apărarea statelor

- dreptul fiecarui stat de a-si hotari singur regimul social, economic si politic
- dreptul de a-si hotari singur legislatia
- dreptul de a participa la conferinte internationale si la organizatii internationale
- dreptul de a-si hotari singur politica externa
- dreptul la legislatie activa si pasiva

#### Obligatii:

- de a respecta suveranitatea altor state
- de a respecta integritatea teritoriala a altor state
- de a-si indeplini cu buna-credinta obligatiile internationale asumate

Strans legate de principiul suveranitatii sunt si principiul integritatii teritoriale a statelor si principiul inviolabilitatii frontierelor.

**2. Integritatea teritoriala a statelor -;** posibilitatea fiecarui stat de a folosi singur, exclusiv si absolut teritoriul statului.

#### Drepturi:

- De a-si organiza administrativ, politic teritoriul dupa bunul sau plac
- De a stabili regimul juridic al persoanelor aflate pe teritoriul sau
- Sa-si foloseasca liber bogatiile naturale ale solului si subsolului

#### Obligatii:

- De a nu viola teritoriul altui stat
- De a nu anexa cu forta o parte sa intreg teritoriul altui stat
- De a nu exercita puterea sa asupra teritoriului altui stat

**3. Principiul inviolabilitatii teritoriului -;** completeaza principiul integritatii teritoriale a statului, interzicand celorlalte state sa atenteze impotriva frontierelor altui stat. Frontierele unui stat pot fi modificate doar prin acord intervenit intre state, acord realizat pe calea mijloacelor pasnice, de obicei a tratativelor.

Actul final al Conferintei de la Helsinki din 1975 prevede ca obligatii pentru state de a se abtine de la orice atentat impotriva frontierelor unui stat, precum si de la orice cerere sau act de acaparare sau uzurpare a intregului sau a unei parti din teritoriul altui stat.

**4. Principiul suveranitatii statelor -;** baza egalitatii juridice a statelor si a suveranitatii lor. Suveranitatea statelor e o garantie a calitatii de subiecte de D.I.P. a statelor in timp ce egalitatea in drepturi determina conditia de exercitare a suveranitatii.

Continutul principiului: a) Egalitatea de capacitate juridica a statelor b) Egalitatea statelor in ceea ce priveste statutul lor juridic in relatiile internationale, in sensul ca cetatenii straini trebuie sa se bucure de egalitate de tratament juridic. c) Bunurile unui stat aflate pe teritoriul altui stat se bucura de imunitate de jurisdicție. d) Statele participa in conditii de egalitate la conferintele internationale, la crearea dreptului international si la solutionarea problemelor internationale de interes comun. e) Dreptul international se aplica in conditii de egalitate tuturor statelor fara nici un fel de diferentiere.

#### **5. Principiul autodeterminarii**

Principiu nou al D.I.P., consacrat dupa Cel de-al doilea Razboi Mondial. E cuprins atat in Charta O.N.U. cat si in Pactele fundamentale privind Drepturile Omului, 1966 si in Actul final de la

Helsinki, 1975.

E o continuare a principiului nationalitatilor, aparut in sec. XIX, proclamat de revolutiile burgheze din 1848. Potrivit lui, popoarele asuprite au dreptul de a-si hotari singure soarta.

#### Continutul juridic :

Dreptul popoarelor de a-si constitui un stat propriu independent. Caracterul legitim al acestei lupte

- Obligatia organizatiilor internationale de a sprijini lupta popoarelor in procesul de autodeterminare.
- Dreptul popoarelor care lupta pentru autodeterminare ca ele sa fie recunoscute pe plan international si sa se bucure de protectia dreptului international.
- Dreptul popoarelor care lupta pentru autodeterminare de a participa la conferinte internationale, la organizatii internationale, de a stabili relatii oficiale cu alte state.
- Dreptul de a-si hotari singure sistemul social, politic pe care vor sa-l imbratiseze.
- Dreptul de a-si folosi bogatiile naturale in mod liber.

Aceste drepturi la au doar popoarele asuprite nu si minoritatile nationale.

#### **6. Principiul neamestecului in treburile interne ale altor state**

Unul din principiile vechi ale D.I.P.Sec. XVII -; Hugo Gotius, De iure belli ac pacis Pactul Societatii Natiunilor, reafirmat de Charta O.N.U. Presupune dreptul statelor de a-si exercita atributiile suveranitatii lor fara nici un amestec din afara, precum si obligatia corelativa de a se abtine de la orice act de natura sa stirbeasca sau sa impiedice suveranitatea altui stat.

E o garantie juridica a suveranitatii statelor si a dreptului popoarelor la autodeterminare. Principiul neinterventiei se aplica si in cazul conflictelor neinternationale (razboaie civile) iar daca acest principiu e incalcat si un stat tert intervine intr-un conflict armat neinternational, conflictul armat neinternational se transforma intr-unul international.

In cazul razboiului civil nu exista o codificare oficiala ci una neoficiala, facuta de Institutul de drept International in 1975, care defineste razboiul civil. Razboiul civil e considerat a fi un conflict armat cu caracter neinternational, aparut pe teritoriul unui stat si la care participa fie guvernul existent al statului pe de-o parte si una sau mai multe miscari insurectionale pe de alta parte care lupta pentru rasturnarea guvernului sau a regimului social, politic ori economic sau pentru secesiunea sau autonomia unei parti din teritoriul aceluia stat, fie doua sau mai multe grupari armate dintr-o tara, care in lipsa unui guvern isi disputa autoritatea in stat.

Rezulta ca nu poate fi considerat razboi civil o razmerita dintr-o tara, tulburarile locale, nici conflictele armate intre entitatile politice separate printr-o linie de demarcatie si care au existat mai mult timp ca state separate si nici lupta popoarelor pentru autodeterminare. Aceasta definitie a fost preluata din Protocolul de la Geneva din 1977. Se refera la protectia victimelor in cazul conflictelor armate neinternationale. Codificarea neoficiala capata o acceptiune juridica. In 1976 Institutul de Drept International a adoptat o rezolutie care face o serie de precizari:

Obligatii:

- Obligatia statelor terte de a se abtine de la acordarea de ajutor fortelor aflate intr-un razboi civil, in special trupe care sa participe la ostilitati.
- Obligatia statelor terte de a nu tolera pe teritoriul lor de forte militare regulate sau neregulate care sa participe la ostilitati intr-un razboi civil.
- Obligatia statelor terte de a nu permite furnizarea de arme sau de alte materiale de razboi combatantilor dintr-un razboi civil.

- Obligatia statelor terte de a nu acorda ajutor economic sau financiar combatantilor.
- Obligatia statelor terte de a nu permite uneia din partile aflate intr-un razboi civil sa foloseasca teritoriul sau ca baza militara, de refugiu sau de aprovizionare.
- Obligatia statelor terte de a nu furniza informatii militare.

Drepturi ale tertilor:

- Sa acorde partilor implicate intr-un razboi civil ajutor umanitar.
- Sa permita trecerea pe teritoriul sau a unui astfel de ajutor umanitar.
- In cazuri autorizate de O.N.U. pot sa acorde ajutor tehnic sau economic nemilitar combatantilor.

## **7. Principiul nerecurgerii la forta sau la amenintarea cu forta**

Pana in 1928 dreptul international public era un drept al pacii si al razboiului. Dupa 1928 devine doar un drept al pacii. Acest principiu a fost consacrat prin Pactul General de renuntare la razboi ca instrument al politicii nationale a statelor, semnat la Paris la 27-08-1928. Pactul General de renuntare la razboi -; Pactul Briand- Kellog. Charta O.N.U. adauga in plus aceea ca si amenintarea cu forta e interzisa in relatiile internationale. Actul final de la Helsinki din 1975 precizeaza si dezvolta acest principiu. El prevede:

Obligatii:

- Nici un considerent nu poate fi invocat drept o justificare pentru a recurge la forta sau la amenintarea cu forta.
- Statele trebuie sa se abtina de la orice act care constituie o amenintare cu forta sau o folosire a ei direct sau indirect in relatiile cu alt stat.
- Sa se abtina de la orice desfasurare de forte, de la orice manifestare de forta care are ca obiectiv amenintarea altui stat in scopul de a-i ingradi suveranitatea.
- Sa nu recurga la represalii bazate pe forta.
- Sa nu solutioneze diferendele internationale prin forta.

Prin prisma Actului final de la Helsinki din 1975 rezulta ca prin forta se intelege nu numai forta armata, ci orice act de constrangere economica sau politica exercitat impotriva altui stat. Constituie si actiunile militare terestre, maritime sau aeriene sau propaganda de razboi folosita impotriva altui stat.

Acest principiu se aplica nu numai statului ci si in zone nesupuse niciunei suveranitati.

Exemplu:

- Marea libera -; Conventia asupra marii, 1982
- Zona internationala a spatiilor submarine, spatiul extraatmosferic si corpurile ceresti -; Tratatul spatial din 1976 si Acordul privind activitatea statelor pe Luna si pe celelalte corpuri ceresti din 1979.

Prima incercare de definire a agresiunii in D.I.P. a fost intreprinsa in perioada interbelica si s-a finalizat in 3 conventii -; Londra, 3-5 iul. 1933. Aceste conventii au proclamat principiul anterioritatii in timp. Este agresor statul care intreprinde primul o actiune in forta.

Sunt considerate agresiuni:

- Declaratiile de razboi facute altui stat.
- Invadarea cu forte terestre, maritime sau aeriene a teritoriului altui stat.
- Atacarea de catre fortele armate terestre, navale, aeriene, cu sau fara declaratia de razboi, a teritoriului unui stat.
- Blocada navala a coastelor sau porturilor unui stat.
- Sprijinul acordat unor bande armate aflate pe teritoriul unui stat pentru invadarea altui stat.

- Refuzul statului de a lua masuri impotriva acestor bande in cazul in care statul invadat cere acest lucru.

Aceste conventii definesc agresiunea doar cu privire la conflictele internationale.

La 5 iul. 1933, la Londra, se mai semneaza un protocol aditional care prevede ca nici unul din actele de agresiune nu poate fi justificat de situatia externa a unui stat sau de purtarea internationala a altui stat.

Comitetul Special pentru Definirea Agresiunii, care si-a desfasurat activitatea intre 1850 si 1974 s-a orientat pe doua directii in acest proces de definire. a) Unii au sustinut ca trebuie definita doar agresiunea armata b) Altii au sustinut ca trebuie data o definitie mai cuprinzatoare care sa cuprinda si agresiunea economica si ideologica.

In final au fost data definitia doar agresiunii armate -; folosirea fortei de catre un stat impotriva suveranitatii, integritatii teritoriale sau independentei politice a altui stat, indiferent de forma in care se manifesta aceasta agresiune sau in orice alta maniera incompatibila cu Charta O.N.U.

Alte posibilitati de agresiune:

- Bombardarea de catre fortele armate a teritoriului altui stat.
- Invadarea (chiar si provizorie) a teritoriului altui stat sau orice ocupatie militara sau anexare, prin folosirea fortei, a teritoriului unui stat.
- Folosirea fortelor armate care stationeaza pe teritoriul unui stat, contrar acordului care exista cu acel stat care a permis stationarea sau prelungirea perioadei de sedere pe acel teritoriu dupa expirarea acordului.
- Cand un stat pune la dispozitia altui stat o parte din teritoriul sau si admite ca acesta din urma sa comita un act de agresiune impotriva unui stat tert.
- Trimiterea de bande inarmate sau mercenari pentru a comite acte de violenta indreptate impotriva altui stat.

Agresiunea e considerata o crima impotriva pacii internationale si e limitata folosirea ei in 3 situatii:

- (a) Dreptul la autoaparare al statului victima -; raspuns licit asupra statului care savarseste o agresiune.
- (b) Dreptul Consiliului de Securitate de a aplica masuri de constrangere impotriva unui stat vinovat de incalcarea pacii si securitatii internationale.
- (c) Folosirea fortei in procesul de autodetriminare.